

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.09.2015, sp. zn. 29 Cdo 2842/2013, ECLI:CZ:NS:2015:29.CDO.2842.2013.1

Číslo: 62/2016

Právní věta: Příslušnost soudu k projednání návrhu na zaplacení ceny za převod obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným, směřujícího proti osobě s bydlištěm v jiném členském státu Evropské unie, se určí - neplyne-li již z článku 23 či 24 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000, o příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech - podle článku 5 odst. 1 písm. a) téhož nařízení. Nesjednají-li si strany smlouvy o převodu obchodního podílu jinak, je místem plnění závazku zaplatit cenu za převod obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným pro účely článku 5 odst. 1 písm. a) Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000, o příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, bydliště převodce.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.09.2015

Spisová značka: 29 Cdo 2842/2013

Číslo rozhodnutí: 62

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Právo Evropské unie, Příslušnost soudu místní

Předpisy: čl. 5 odst. 1 bod a Nařízení () č. 44/2001
§ 337 obch. zák.
§ 339 obch. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 5. 2013, sp. zn. 14 Cmo 351/2012.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 27. 5. 2013 Vrchní soud v Praze č. j. 14 Cmo 351/2013-132, k odvolání společnosti A. G. S. (dále jen „společnost“) potvrdil usnesení ze dne 4. 6. 2012, č. j. 31 EVCm 16/2011-59, kterým Krajský soud v Českých Budějovicích zamítl námitku nepřislušnosti Krajského soudu v Českých Budějovicích.

2. Odvolací soud vyšel z toho, že:

[1] Na základě společenské smlouvy ze dne 30. 5. 2007 ve spojení s usnesením valné hromady společnosti S. plus, s. r. o., ze dne 9. 7. 2007, převedl navrhovatel (dle svého tvrzení) obchodní podíl ve společnosti S. plus, s. r. o. (dále též jen „obchodní podíl“), na společnost sídlící v R.

[2] Návrhem (ze dne 29. 11. 2011) na vydání evropského platebního rozkazu se navrhovatel domáhal zaplacení částky 1 508 000 Kč s příslušenstvím z titulu neuhrazené ceny obchodního podílu.

[3] Spolu s odporem proti evropskému platebnímu rozkazu vznesla společnost námitku (mezinárodní) nepřislušnosti Krajského soudu v Českých Budějovicích, majíc za to, že příslušným je – při neexistenci prorogační doložky ve smyslu čl. 23 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000, o příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále též jen „nařízení Brusel I“ či „nařízení“) – obecný soud společnosti podle čl. 2 nařízení Brusel I (tedy soud v R.).

3. Na takto ustaveném základu odvolací soud (přítakávaje soudu prvního stupně) uzavřel, že mezinárodní příslušnost českých soudů plyne z článku 5 odst. 1 písm. a) nařízení Brusel I, neboť předmětem sporu je nárok na zaplacení ceny obchodního podílu dle uzavřené smlouvy, přičemž uplatněný závazek měl být splněn na území České republiky. Věcná a místní příslušnost Krajského soudu v Českých Budějovicích pak plyne z občanského soudního řádu.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti usnesení odvolacího soudu podala společnost dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., o s. ř., majíc za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to, kde je – s ohledem na § 339 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodníku zákoníku (dále též jen „obch. zák.“) – místo plnění peněžitého závazku ve výši 1 508 000 Kč.

5. Dovolatelka považuje závěr odvolacího soudu, podle něhož je místem plnění peněžitého závazku, jehož zaplacení se navrhovatel domáhá, bydliště navrhovatele, za nesprávný. Odvolací soud podle dovolatelky pominul § 339 obch. zák. a zejména § 4 odst. 1 zákona č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti. Je zjevné, že pohledávku uplatněnou návrhem by dovolatelka (pokud by uznávala její oprávněnost) neplnila v hotovosti (a to ani v případě, že by tak činila ve splátkách), ale bezhotovostně, tedy v souladu s výše označenými ustanoveními na účet navrhovatele. Proto má za to, že místem plnění závazku, jehož zaplacení se navrhovatel domáhá, je místo, kde je veden účet věřitele (navrhovatele).

6. Vzhledem k argumentaci navrhovatele pak dovolatelka dodává, že navrhovatel nedoložil soudu splnění podmínek mezinárodní příslušnosti českých soudů (totiž že má v tuzemsku účet u banky), a začal tak činit až po vznesení námítky nedostatku příslušnosti českých soudů. Dovolatelka mohla tuto námitku vznést s ohledem na čl. 24 nařízení Brusel I pouze v úvodu řízení; proto dovozuje, že „při rozhodování o příslušnosti soudu ... platí velmi přísná pravidla ostré lhůty, jejichž nedodržení je sankcionováno právě ztrátou jakékoliv dodatečné nápravy ze strany účastníka řízení“. V této souvislosti dovolatelka vznáší otázku, zda navrhovatel může doplňovat „tvrzení a podklady odůvodňující příslušnost soudu“ kdykoliv v průběhu řízení. Přitom námitku vznesla právě proto, že z návrhu ani jeho příloh neplynuly žádné skutečnosti, z nichž by bylo možno dovodit příslušnost českých soudů.

7. Navrhovatel považuje dovolání za nepřípustné, resp. nedůvodné, a navrhuje, aby je Nejvyšší soud odmítl, popř. zamítl.

III. Přípustnost dovolání

8. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., a to pro řešení (dovoláním otevřeně) otázky příslušnosti soudu prvního stupně k řízení o nároku na zaplacení ceny za převod obchodního podílu, uplatněného proti obchodní společnosti se sídlem v jiném členském státu Evropské unie, v judikatuře dovolacího soudu dosud neřešené.

IV. Důvodnost dovolání

9. Řízení o návrhu na zaplacení ceny za převod obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným je věcí občanskou a obchodní podle článku 1 odst. 1 nařízení Brusel I (k výkladu pojmu „věci občanské a obchodní“ ve smyslu posledně uvedeného ustanovení srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. [33 Cdo 3793/2011](#), uveřejněné pod č. 12/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a tam citovanou judikaturu Soudního dvora Evropské unie, popř. z novější judikatury Soudního dvora jeho rozsudky ze dne 12. 9. 2013, C-49/12, ve věci Sunico ApS, či ze dne 23. 10. 2014, C-302/13, ve věci flyLAL-Lithuanian Airlines AS, v likvidaci). Řízení bylo zahájeno (doručením návrhu) dne 29. 11. 2011; spadá tak do (věcné i časové) působnosti nařízení Brusel I. A jelikož zde není jiného právního nástroje ve smyslu kapitoly VII nařízení Brusel I, určí se příslušnost soudu v projednávané věci podle tohoto nařízení.

10. Na úvod se sluší poznamenat, že nařízení Brusel I upravuje jak mezinárodní, tak (v některých ustanoveních) i místní příslušnost soudů členských států Evropské unie. Tam, kde určuje pouze příslušnost mezinárodní (pravomoc), hovoří o „příslušnosti soudů státu“ (srov. např. čl. 2 a čl. 22), tam, kde určuje (vedle mezinárodní) i příslušnost místní, stanoví, že příslušný je „soud místa“ (např. čl. 5 odst. 1 až 3, odst. 5, čl. 6 odst. 1), či prostě „soud“ v jednotném čísle (např. čl. 5 odst. 4, čl. 6 odst. 2 až 4, čl. 23 - v závislosti na znění prorogační doložky - či čl. 24). Nelze tudíž odvolacímu soudu přisvědčit v závěru, podle něhož nařízení řeší toliko otázku mezinárodní příslušnosti. Tam, kde nařízení upravuje i místní příslušnost, je přednostně aplikovatelné před ustanoveními národního práva upravujícími místní příslušnost soudů (zpravidla ustanoveními občanského soudního řádu).

11. V projednávané věci nejde o řízení, k němuž by byly české soudy výlučně příslušné podle čl. 22 nařízení Brusel I.

12. Společnost nezaložila příslušnost soudu prvního stupně podle čl. 24 nařízení Brusel I tím, že by se vyjádřila k nároku uplatněnému návrhem na zahájení řízení, aniž by nejpozději současně s takovým vyjádřením vznesla námitku nedostatku příslušnosti procesního soudu (k příslušnosti podle čl. 24 nařízení Brusel I srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. [29 Nd 336/2007](#), uveřejněné pod č. 14/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a v aktuální judikatuře Soudního dvora např. rozsudek ze dne 13. 6. 2013, C-144/12, ve věci Goldbet Sportwetten GmbH, bod 37, či rozsudek ze dne 27. 2. 2014, C-1/13, ve věci Cartier parfums - lunettes SAS, bod 36).

13. Mezi účastníky nebyla uzavřena dohoda o volbě soudu ve smyslu čl. 23 nařízení Brusel I a nejde ani o žádný z případů tzv. obligatorní příslušnosti ve smyslu kapitoly II oddílu 3, 4 a 5 nařízení.

14. Z napadeného rozhodnutí ani z obsahu spisu se nepodává, že by společnost, vůči níž směřuje návrh na zahájení řízení, měla na území České republiky „bydliště“ ve smyslu čl. 60 odst. 1 nařízení Brusel I, tedy že by zde měla zapsané sídlo, ústředí či hlavní provozovnu; příslušnost českých soudů tudíž neplyne ani z čl. 2 nařízení Brusel I.

15. Zbývá posoudit, zda je soud prvního stupně příslušný k projednání a rozhodnutí věci podle

některého z pravidel upravujících tzv. zvláštní příslušnost podle čl. 5 až 7 nařízení Brusel I. Označené články dávají žalobci (navrhovateli) možnost zahájit řízení (vedle soudů státu, v němž má žalovaný bydliště) i u soudů v nich označených. Tyto články tak upravují příslušnost danou na výběr žalobci (navrhovateli).

16. Návrhem na zahájení řízení se navrhovatel domáhá zaplacení částky 1 508 000 Kč s příslušenstvím z titulu nezaplacené ceny za převod obchodního podílu, opíraje svůj nárok o smlouvu uzavřenou se společností, a dovozuje, že společnost dobrovolně převzala závazek cenu za převod obchodního podílu zaplatit. Jde tak o „nárok ze smlouvy“ ve smyslu čl. 5 odst. 1 nařízení Brusel I (k výkladu uvedeného pojmu srov. v aktuální judikatuře Soudního dvora např. rozsudek ze dne 14. 3. 2013, C-419/11, ve věci Česká spořitelna, a. s., body 46 až 48). Jelikož je „žalovaným“ (osobou, vůči níž návrh směřuje) společnost se sídlem v Rakouské republice, tedy v jiném členském státu Evropské unie, lze určit (mezinárodní a místní) příslušnost soudu podle čl. 5 odst. 1 nařízení Brusel I.

17. Článek 5 odst. 1 nařízení určuje:

Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována,

a) pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, u soudu místa, kde závazek, o němž se jedná, byl nebo měl být splněn;

b) pro účely tohoto ustanovení, a pokud nebylo dohodnuto jinak, je místem plnění zmíněného závazku:

- v případě prodeje zboží místo na území členského státu, kam podle smlouvy zboží bylo nebo mělo být dodáno,

- v případě poskytování služeb místo na území členského státu, kde služby podle smlouvy byly nebo měly být poskytnuty,

c) nepoužije-li se písmeno b), použije se písmeno a).

18. Nejvyšší soud považuje za zjevné, že obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným nelze považovat za „zboží“ ve smyslu článku 5 odst. 1 písm. b) nařízení Brusel I; v tomto směru má označené ustanovení za „*acte claire*“ (k výkladu pojmu zboží pro účely volného pohybu zboží srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 12. 1968, 7/68, ve věci Komise proti Italské republice). Proto je na místě určit příslušnost podle článku 5 odst. 1 písm. a) nařízení Brusel I (viz článek 5 odst. 1 písm. c/ nařízení).

19. Pouze na okraj pak Nejvyšší soud poznamenává, že bylo-li by možno považovat obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným za zboží ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. b) nařízení, byl by mezinárodně a místně příslušný soud, v jehož obvodu je zapsána společnost Stavební technika plus, s. r. o. (tedy Krajský soud v Českých Budějovicích), neboť pouze tam by bylo možno uvažovat o místě, kam podle smlouvy „zboží bylo nebo mělo být dodáno“ ve smyslu posledně označeného článku. Jinými slovy aplikace čl. 5 odst. 1 písm. b) nařízení by vedla k určení příslušnosti téhož soudu jako aplikace čl. 5 odst. 1 písm. a) nařízení (viz dále).

20. Závazek, jehož splnění se navrhovatel domáhá, a jenž je tudíž „závazkem, o němž se jedná“ ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. a) nařízení, je závazek nabyvatele obchodního podílu zaplatit cenu za jeho převod.

21. Místo, kde tento závazek byl nebo měl být splněn, se určí podle práva, kterým se podle kolizních norem soudu, jemuž byla věc předložena, uvedený závazek řídí (rozsudek Soudního dvora ze dne 14.

3. 2013, C-419/11, ve věci Česká spořitelna, a. s., bod 54, a tam citovaná judikatura Soudního dvora).

22. Navrhovatel svůj nárok opírá o smlouvu ze dne 30. 5. 2007. S ohledem na čl. 1 odst. 2 písm. e) Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (sdělení č. 64/2006 Sb. m. s. Ministerstva zahraničních věcí) je třeba rozhodné právo určit podle zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

23. Ustanovení § 10 odst. 1 tohoto zákona určuje:

24. Ne zvolí-li účastníci rozhodné právo, řídí se jejich vztahy právním řádem, jehož použití odpovídá rozumnému uspořádání daného vztahu.

25. Jelikož si účastníci rozhodné právo (podle dovolatelky i obsahu spisu) nezvolili, řídí se jejich vztah právem českým, jehož použití (jde-li o právní úkon, na jehož základě mělo dojít - dle tvrzení navrhovatele - k převodu obchodního podílu ve společnosti se sídlem v České republice) odpovídá rozumnému uspořádání vztahu (mezi převodcem s bydlištěm v tuzemsku a nabyvatelem se sídlem v R.). Je tedy třeba posoudit, ve kterém místě měl být závazek zaplatit cenu za převod obchodního podílu splněn dle českého práva.

26. Podle § 261 odst. 3 písm. a) obch. zák. se vztahy ze smluv, jimiž se převádí obchodní podíl, řídí třetí částí obchodního zákoníku.

27. Podle § 337 odst. 1 obch. zák. peněžitý závazek plní dlužník na své nebezpečí a náklady v sídle nebo místě podnikání, popřípadě bydlišti věřitele, nestanoví-li smlouva nebo tento zákon jinak.

28. Podle § 339 odst. 1 obch. zák., ve znění účinném do 31. 10. 2009, peněžitý závazek lze též platit u banky věřitele ve prospěch jeho účtu, jestliže to není v rozporu s platebními podmínkami sjednanými mezi stranami (odstavec první). Peněžitý závazek placený prostřednictvím banky nebo provozovatele poštovních služeb je splněn připsáním částky na účet věřitele vedený u banky nebo vyplacením částky věřiteli v hotovosti (odstavec druhý).

29. Jelikož si v projednávané věci (jak se podává z obsahu spisu i dovolání) strany smlouvy místo plnění závazku zaplatit cenu za převod obchodního podílu nesjednaly, byl dlužník (dovolatelka) podle § 337 obch. zák. povinen zaplatit označený peněžitý závazek v bydlišti věřitele (navrhovatele).

30. Na uvedeném závěru ničeho nemění ani možnost daná dlužníkovi ustanovením § 339 obch. zák. poskytnout plnění třetí osobě - bance, která vede účet věřitele - a to s účinky splnění závazku (k výkladu citovaného ustanovení srov. důvody rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. [31 Cdo 3065/2009](#), uveřejněného pod č. 42/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Je tomu tak již proto, že citované ustanovení dlužníku neukládá povinnost plnit na účet věřitele, ale pouze mu dává možnost tak učinit a pro tento případ upravuje „alternativní“ místo plnění. Ostatně dovolatelka pomíjí, že § 339 obch. zák. umožňuje plnit peněžitý závazek nejen prostřednictvím banky, ale taktéž prostřednictvím provozovatele poštovních služeb, přičemž v druhém případě nelze za místo plnění považovat účet věřitele.

31. Opačný závěr nelze dovozovat - jak činí dovolatelka - ani ze zákona č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, a to již proto, že se na platby prováděné dovolatelkou (společností se sídlem v R.) nevztahuje (§ 3 odst. 1 zákona č. 254/2004 Sb.). Dovolatelka navíc přehlíží, že označený zákon umožňuje provést platby překračující limit upravený v § 4 zákona č. 254/2004 Sb. nejen prostřednictvím osoby oprávněné poskytovat platební služby (tedy na účet věřitele), ale taktéž prostřednictvím provozovatele poštovních služeb formou poštovního poukazu (§ 1 a § 2 odst. 1 zákona č. 254/2004 Sb.). Jinými slovy, ani ze zákona č. 254/2004 Sb. neplyne povinnost dlužníka plnit

peněžitý závazek na účet věřitele vedený bankou, a tedy ani závěr, že místem plnění je pro účely určení příslušnosti soudu podle článku 5 odst. 1 písm. a) nařízení nutno rozumět místo, kde má sídlo pobočka banky, jež vede účet věřitele.

32. Nejvyšší soud tudíž uzavírá, že místem, kde závazek, o němž se v projednávané věci jedná, měl být splněn (ve smyslu článku 5 odst. 1 písm. a/ nařízení), je bydliště navrhovatele; mezinárodní příslušnost k projednání a rozhodnutí návrhu na zahájení řízení tudíž svědčí českým soudům a místně příslušným je s ohledem na bydliště navrhovatele Krajský soud v Českých Budějovicích (Příloha 2, bod 3, Příloha 3, bod 8 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích); k věcné příslušnosti, již nařízení neupravuje, srov. § 9 odst. 3 písm. g) o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2013.

33. Nad rámec výše uvedeného Nejvyšší soud – s ohledem na argumentaci dovolatelky, podle které lze z článku 24 nařízení dovodit, že žalobce (navrhovatel) nesmí po podání návrhu uvádět a prokazovat další skutečnosti, z nichž lze dovodit příslušnost procesního soudu – dodává:

34. Článek 24 nařízení vychází z toho, že účast žalovaného na řízení může být považována za konkludentní souhlas s příslušností soudu, jemuž byl spor předložen, a tedy za ujednání o jeho příslušnosti (srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 2. 2014, C-1/13, ve věci Cartier parfums – lunettes SAS, bod 34). Jinými slovy jde o prorogaci sui generis, která založí (mezinárodní i místní) příslušnost soudu, k němuž byl podán návrh na zahájení řízení; k dohodě o volbě soudu dochází podáním žaloby (projev vůle žalobce) a vyjádřením žalovaného ve věci samé, aniž by nejpozději současně s tímto vyjádřením vznesl námitku nedostatku příslušnosti soudu (projev vůle žalovaného, nařízením označovaný jako „účasť na řízení“).

35. Článek 24 nařízení však nikterak nebrání žalobci (navrhovateli) – a dovolatelka se mýlí, usuzuje-li opačně – ,aby poté, kdy je (včas, tj. dříve, než je příslušnost soudu založena postupem podle označeného článku) žalovaným (dalším účastníkem řízení) zpochybněna příslušnost soudu, k němuž podal žalobu (návrh), dodatečně uvedl (a osvědčil) skutečnosti, z nichž příslušnost soudu podle nařízení Brusel I vyplývá.

36. Zbývá dodat, že Nejvyšší soud se nezabýval (a ani nemohl zabývat) důvodností uplatněného nároku.

37. Protože se dovolatelce prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu a jeho obsahového vymezení správnost právního posouzení věci odvolacím soudem zpochybnit nepodařilo, Nejvyšší soud dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.